

شرح دعای بیست و نهم صحیفه سجادیه

هنگامی که روزی بر او تنگ می شد

محقق و نویسنده : فاطمه پورشفیعی

کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

تابستان ۹۷

(وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا قُتِرَ عَلَيْهِ الرَّزْقُ)
 اللَّهُمَّ إِنَّكَ ابْتَلَيْتَنَا فِي أَرْزَاقِنَا بِسُوءِ الظَّنِّ ، وَ فِي آجَالِنَا بِطُولِ الْأَمَلِ حَتَّى التَّمَسَّنَا أَرْزَاقَكَ مِنْ عِنْدِ
 الْمَرُؤِقِينَ ، وَ طَمِعْنَا بِأَمْالِنَا فِي أَعْمَارِ الْمُعَمَّرِينَ
 فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ،
 وَ هَبْ لَنَا يَقِينًا صَادِقًا

تَكْفِينًا بِهِ مِنْ مُؤُونِهِ الطَّلَبِ ، وَ اللَّهُمَّ ثِقَةً خَالِصَةً تُعْفِينَا بِهَا مِنْ شِدَّةِ النَّصَبِ وَ اجْعَلْ مَا صَرَخْتُ بِهِ
 مِنْ عِدَّتِكَ فِي وَحْيِكَ ، وَ اتَّبِعْتَهُ مِنْ قَسَمِكَ فِي كِتَابِكَ ، قَاطِعًا لِاهْتِمَامِنَا بِالرَّزْقِ الَّذِي تَكَفَّلْتَ بِهِ ،
 وَ حَسْمًا لِلِاسْتِغَالِ بِمَا ضَمِنْتَ الْكِفَايَةَ لَهُ.

فَقُلْتَ وَ قَوْلَكَ الْحَقُّ الْأَصْدَقُ ، وَ أَقْسَمْتَ وَ قَسَمَكَ الْأَبْرُ الْأَوْفَى " وَ فِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا
 تُوعَدُونَ ". ثُمَّ قُلْتَ فَوَ رَبُّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ.

دعای آن حضرت است به هنگامی که روزی بر او تنگ می شد
 خداوندا ، تو ما را آزمودی تا در کم و بیش روزی هایمان بدگمان شدیم و در مدت عمرمان
 به آرزوهای دور و دراز گرفتار آمدیم ، تا آنگاه که روزی خود از درگاه دیگر روزی خواران
 طلبیدیم و به عمری دراز چون عمر پیران کهنسال طمع بستیم
 بار خدایا ، بر محمد و خاندانش درود بفرست و ما را به یقینی صادق برسان که ما را از رنج
 طلب معاش کفایت کند و اطمینانی خالص بخش که ما را از شدت تعب معاف دارد.
 خداوندا ، آن وعده ای را که در وحی خود بر پیامبر(ص) بدان تصریح کرده ای و در قرآن بر

آن سوگند خورده ای سبب قطع دل مشغولی ما به رزقی که خود آن را تکفل کرده ای قرار

۵۵

خداوندا ، تو خود گفته ای «روزی شما و هر چه به شما وعده شده در آسمان است . » و در پی آن سوگند خورده‌های که «سوگند به پروردگار آسمانها و زمین که این سخن آن چنان که سخن می‌گویید حتمی است . » ای خداوند گفته تو راستترین گفته هاست و سوگند تو درست

ترین و کاملترین سوگندهاست (سوره ذاریات-۲۲-۲۳)

امام علی (ع) فرمود: هر که خوش نیت باشد روزیش زیاد شود.

خداوند روزی رسان است پس نباید از نرسیدن روزی و یا تنگی روزی و یا از دست دادن روزی، اخلاص و اطمینان بخدا را از دست داده و در واقع به خداوند سوءظن پیدا کرد. باید در رنجهای حاصله زمانه بایقین خالصانه از شدت رنج و تعب در این مورد کاست و در برابر آزمایشهای الهی و امید به اینکه خداوند روزی را کفالت می کند اعتماد و یقین به پروردگار را در خود تقویت کرد.

امام صادق (ع) فرمود: هر که به آنچه خدای عزوجل قسمت کرده خرسند نباشد ، در واقع خدای تعالی را در قضایش متهم کرده است. (البحار ۲۰۲/۷۸-۳۳) - (البحار ۱۳۹/۷۱-۲۶)

إِنَّ رَبَّكَ يَسْطُرُ الرَّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا (اسرا ۳۰)

همانا پروردگارت برای هر کس بخواهد، روزی را گشاده یا تنگ می‌سازد، همانا او نسبت به بندگانش آگاه و بیناست.

خداوند در وحی به انبیاء پیشین فرموده است: ای آدم ! من تو را از خاک و سپس از نطفه آفریدم و در آفرینش تو ناتوان نماندم ، آیا در رساندن به هنگام گرده نانی به تو در مانده ام. (البحار ۱۰۳-۱۲/۲۱)

حکمت کاهش و افزایش روزی:

امام علی(ع) فرمود: روزیها را خداوند مقدر فرمود، آنگاه آنها را زیاد و کم و به تنگی و فراخی عادلانه تقسیم کرد، تا هر که را بخواهد به وسعت روزی و یا تنگی آن بیازماید و از این طریق سپاسگزاری و شکیبائی توانگر و تهیدست را به آزمایش گذارد. (نهج البلاغه خطبه ۹۱)

امام علی(ع) فرمود: گواراترین زندگی را کسی دارد که به آنچه خدا قسمت کرده خرسند باشد. (غررالحکم)

امام علی(ع) فرمود: آن کس که به اندازه کفاف بسنده کرد به آسایش دست یافت و از زندگی آسان و خوش برخوردار شد. (نهج البلاغه حکمت ۳۷۱)

امام عسکری(ع) فرمود: مبدا روزی ضمانت شده تو را از کار واجبی باز دارد. (البحار ۱۸۷/۷۷-۱۰/۸۷-۲۲/۳۷۴)

امام علی(ع) فرمود: آزمندی(حرص بر دنیا) را رها کن و به زندگی طمع مبیند. هر که طمع ورزد فقیر است و هر که قناعت می کند غنی است. روزی تقسیم شده است. حرص زدن روزی را زیاد نمی کند بلکه موجب افتادن در ورطه گناهان می شود. (جامع الاخبار ۲۹۴-۸۰۲)

به امام علی عرض شد؛ اگر در خانه کسی را به رویش ببندند و تنها رهایش کنند، روزیش از کجا به او می رسد؟ فرمود: از همان جا که مرگش می رسد. (نهج البلاغه حکمت ۳۵۶)

امام صادق(ع) فرمود: هر که غم روزی خود را بخورد، برایش یک گناه محسوب شود. (امالی طوسی ۵۹۳/۳۰۰)

اسراف و تبذیر

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (اعراف ۳۱)

اسراف تجاوز از میانه روی- خوردن آنچه که خوردنش حلال نباشد اسراف است یا زیاده روی بر آنچه که خوردنش حلال است.

اسراف "کلّ ما دنفق فی غیر طاعه الله (هر آنچه که در غیر طاعت خدا مصرف شود) (لسان العرب)

امام علی(ع) فرمود: اسراف موجب هلاکت است و میانه روی مایه زیاد شدن ثروت (البحار ۹/۱۹۲/۷۲)

امام علی(ع) فرمود: خرج کردن به ناحق مال ، حیف و میل و اسراف است. (نهج البلاغه خطبه ۱۲۶)

کمترین حدّ اسراف:

امام صادق(ع) فرمود: میانه روی چیزی است که خدای عزّوجلّ آن را دوست دارد و اسراف را ناخوش می دارد ، حتّی دور انداختن هسته خرما و میوه را ، زیرا آن به کاری می آید و حتّی دور ریختن زیادی نوشیدنیّت را. (البحار ۱۰/۳۴۶/۷۱)

پیامبر خدا(ص) فرمود: در اسراف خیری نهفته نیست و در کارهای خیر اسراف نیست (البحار ۲/۱۶۵/۷۷ -
البحار ۶/۳۰۳/۷۵)

امام باقر(ع) فرمود: اسرافکاران آنانی هستند که حرامها را حلال می شمارند و خون می ریزند (نور الثقلین
۱۵۱/۶۲۱/۱)

تبذیر چیست؟

تبذیر در لغت یعنی اتلاف و ضایع کردن مال است و در اصطلاح اخلاق مصرف کردن هر چیزی که سزاوار و لازم نیست مصرف آن (التعریفات - جرجانی ص ۱۰)

تبذیر از رذائل اخلاقی است که در قرآن کریم از آن نهی شده است، این نهی در آیات ۲۶- و ۲۷ سوره اسراء قرار دارد "وات ذالقربی حقّه و المسکین و ابن السبیل ولا تبذر تبذیرا إنّ المبذیرین کانوا اخوان الشیاطین..."

امام صادق(ع) در تفسیر این آیه فرمود: " من أنفق شیئا فی غیر طاعته فهو مبذّر و من أنفق فی سبیل الخیر فهو مقتصد (بحار- ج ۳۰۲/۷۵)

یعنی هر کس در غیر بندگی خدا چیزی انفاق کند او مبذّر است و هر کس در راه خیر انفاق کند او مقتصد (میانه رو) است .

امام حسین (ع) فرمود: هر گاه روزگار بر تو سخت گرفت به خلق روی نیاور و جز از خدای تعالی که قسمت کننده روزی است در خواست مکن زیرا اگر آنقدر زندگی کنی که از غرب تا شرق عالم را بگردی هرگز کسی را نخواهی یافت که بتواند کسی را خوشبخت کند یا شور بخت.

والسلام علی من اتبع الهدی